

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

Warszawa, 27 czerwca 2012 roku

ZSM/500/5/2012/AJ

Pan
Jacek Cichocki
Minister Spraw Wewnętrznych

Szanowny Panie Ministrze,

Pragnę ponownie zainteresować Pana Ministra problemem dotyczącym małoletnich cudzoziemców znajdujących się w procedurze wydalenkowej, zatrzymanych i osadzonych w ośrodkach strzeżonych dla cudzoziemców.

W wystąpieniu skierowanym w tej sprawie do Pana Ministra 16 maja 2011 r. zwróciłem się o rozważenie zmiany projektu założeń do projektu ustawy o cudzoziemcach i zrezygnowanie z zapisu przewidującego możliwość umieszczania małoletnich cudzoziemców bez opieki w strzeżonych ośrodkach. Podkreśliłem, że pobyt dzieci w ośrodku strzeżonym może wpłynąć negatywnie na ich rozwój psychofizyczny a także ograniczyć wynikające z art. 70 ust. 1 Konstytucji prawo małoletnich do nauki.

Z uzyskanej w powyższej sprawie odpowiedzi z 14 czerwca 2011 r. wynika, że projekt założeń do projektu ustawy o cudzoziemcach zawiera zmiany zakładające ograniczenie przypadków umieszczania w strzeżonych ośrodkach małoletnich bez opieki, jednak nie przewiduje całkowitej rezygnacji ze stosowania tego środka prawnego. Projektowane przepisy wyłączają stosowanie detencji wobec małoletnich przebywających w Polsce bez opieki, którzy nie ukończyli 13 roku życia.

Z dokonanych przeze mnie ustaleń wynika, że projekt nowej ustawy o cudzoziemcach znajduje się obecnie w Rządowym Centrum Legislacji i zostanie przekazany do resortu spraw wewnętrznych.

Mając na uwadze, że prace nad ostateczną wersją projektu przedmiotowej ustawy nadal trwają, na podstawie art. 11 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. Nr 6, poz. 69 ze zm.), zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą

o wprowadzenie do wspomnianego projektu zapisów wyłączających możliwość stosowania detencji wobec małoletnich cudzoziemców. Jako alternatywę dla umieszczania cudzoziemskich dzieci bez opieki w ośrodku strzeżonym należałoby rozważyć skierowanie małoletnich do placówki opiekuńczo – wychowawczej.

Jednocześnie będę wdzięczny za przesłanie aktualnej wersji projektu ustawy o cudzoziemcach.

Z wyrazami szacunku
Marek Sankiewicz

**MINISTER
SPRAW WEWNĘTRZNYCH**

Warszawa, dnia 20 lipca 2012 r.

BMP-0791-2-1/2012/MK/AD

**Pan Marek Michalak
Rzecznik Praw Dziecka**

Przebieganie Panie Ministrze,

W nawiązaniu do wystąpienia Pana Rzecznika z dnia 27 czerwca 2012 roku (sygn. ZSM/500/5/2012/AJ) w sprawie *problemu dotyczącego małoletnich cudzoziemców znajdujących się w procedurze wydalenkowej, zatrzymanych i osadzonych w ośrodkach strzeżonych dla cudzoziemców*, pragnę ponownie wskazać, że zastosowanie środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia małoletniego w ośrodku strzeżonym jest działaniem wyjątkowym i ostatecznym.

W celu zobrazowania sytuacji małoletnich zatrzymanych w związku z nielegalnym pobylem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pragnę przedstawić następujące dane przekazane przez Komendę Główną Straży Granicznej:

Rok	Liczba małoletnich pod opieką umieszczanych w ośrodkach strzeżonych	Liczba małoletnich bez opieki umieszczanych w ośrodkach strzeżonych	Liczba małoletnich bez opieki umieszczanych w placówkach opiekuńczo - wychowawczych
2010	269	1	15
2011	187	14	13
2012*	12	6	13

* do dnia 8 czerwca 2012 roku

Powyższe dane wskazują przede wszystkim na tendencję spadkową w zakresie liczby rodzin z dziećmi umieszczanych w ośrodkach strzeżonych, a także znaczny udział procentowy osób małoletnich pozostających bez opieki umieszczanych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych w stosunku do ogólnej liczby zatrzymanych osób małoletnich bez opieki (odpowiednio: w 2010 roku – 93% osób, w 2011 roku – 48 % osób, w 2012 roku – 68 % osób).

Jednocześnie pragnę poinformować, że w projekcie nowej ustawy o cudzoziemcach został przewidziany następujący katalog środków alternatywnych w stosunku do środka zabezpieczającego, jakim jest umieszczenie cudzoziemca w ośrodku strzeżonym, stosowanych wyłącznie wobec cudzoziemców zatrzymanych w związku z nielegalnym przekroczeniem granicy RP:

- zobowiązanie do zgłaszania się w określonych odstępach czasu do wyznaczonego organu;
- zobowiązanie do wpłaty zabezpieczenia pieniężnego w wysokości nie niższej niż dwukrotność minimalnego wynagrodzenia;
- zobowiązanie do przekazania wskazanemu organowi dokumentu podróży do depozytu;
- zobowiązanie do przebywania w wyznaczonym miejscu

do czasu wykonania decyzji o zobowiązaniu do opuszczenia terytorium RP.

Mając na uwadze, że zjawiskiem powszechnym jest podejmowanie przez cudzoziemców, którzy nie są umieszczani w ośrodkach strzeżonych (osoby małoletnie pozostające bez opieki), wielokrotnych prób przedostania się z Polski do innych państw członkowskich Unii Europejskiej istnieje obawa, że nie zastosują się oni do rygorów określonych w ww. środkach alternatywnych. Cudzoziemcy, którzy w celu dotarcia do innego państwa UE zdecydowali się na przekroczenie granicy w sposób nielegalny, nie respektują bowiem – co do zasady – obowiązku oczekiwania na terytorium RP do czasu ich powrotu do kraju pochodzenia.

Wątpliwości w zakresie skuteczności alternatywnych środków zapobiegawczych uzasadniają statystyki dotyczące przekazania cudzoziemców w trybie określonym w rozporządzeniu Rady (WE) nr 343/2003 z dnia 18 lutego 2003 roku *ustanawiającym kryteria i mechanizmy określania Państwa Członkowskiego właściwego dla rozpatrzenia wniosku o azyl, wniesionego w jednym z Państw Członkowskich przez obywatela państwa trzeciego* (Dz. U. UE. L. Nr 50, str. 1 z późn. zm.). Należy bowiem wskazać, że do końca maja 2012 roku przekazano do Polski 359 osób, które złożyły w Polsce wnioski o nadanie statusu uchodźcy, a następnie udały się w sposób nielegalny do innego państwa UE.

W tym miejscu warto przedstawić dane dotyczące liczby osób małoletnich przebywających na terytorium RP bez opieki, które samowolnie oddalają się z placówki opiekuńczo – wychowawczej, m.in. w celu migracji do innego kraju:

Rok	Liczba małoletnich umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych	Liczba małoletnich, którzy samowolnie opuścili placówki opiekuńczo – wychowawcze
2010	15	6
2011	13	4
2012*	13	3
* do dnia 8 czerwca 2012 roku		

Podkreślenia wymaga przy tym, że umieszczenie osób małoletnich pozostających bez opieki w ośrodkach strzeżonych dla cudzoziemców ma na celu nie tylko zabezpieczenie postępowania w sprawie wydalenia z terytorium RP, ale również zapewnienie małoletnim bezpiecznego pobytu do czasu powrotu do kraju pochodzenia oraz nienarażanie ich na niebezpieczeństwa związane z nielegalnym pobylem na terytorium Polski.

Warto wskazać w tym miejscu, że rozwiązaniem pozwalającym na uniknięcie długotrwałego pobytu w ośrodku strzeżonym jest możliwość skorzystania z systemu dobrowolnych powrotów organizowanych przez Międzynarodową Organizację do Spraw Migracji we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych. Zgodnie z porozumieniem podpisanym w 2005 roku (zmienionym w 2011 roku), w przypadku gdy małoletni pozostający bez opieki, w stosunku do którego wydana została decyzja o wydaleniu, zdecyduje się na wyjazd z Polski, może on uzyskać pomoc w dobrowolnym powrocie, w ramach której pokrywane są m.in.: koszty zakupu biletu i wyżywienia podczas podróży oraz opłaty administracyjne związane z koniecznością wydania niezbędnych dokumentów i zezwoleń. Ponadto, małoletniemu udzielana jest pomoc w przejeździe przez kraje tranzytu, a w określonych sytuacjach pomoc mająca na celu zapewnienie udziału w specjalnych programach reintegracyjnych w kraju pochodzenia. Każdego roku z systemu dobrowolnych powrotów korzysta od 2 do 3 małoletnich pozostających bez opieki.

Jednocześnie pragnę poinformować, że liczba decyzji o wydaleniu cudzoziemców sukcesywnie się zmniejsza, co w konsekwencji wpływa na spadek liczby osób podlegających detencji w ośrodkach strzeżonych. W 2009 roku wojewodowie wydali 2.191 decyzji o wydaleniu, w 2010 roku – 1.669 decyzji, a w 2011 roku jedynie 1.134 decyzje. Powyższe związane jest m.in. z konsekwentną liberalizacją przepisów migracyjnych, w tym przepisów dotyczących warunków zatrudniania cudzoziemców.

Podkreślenia wymaga, że ośrodki strzeżone, w których umieszczani są małoletni są w pełni dostosowane do wymogów określonych w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 sierpnia 2004 roku w sprawie warunków jakim powinny odpowiadać strzeżone ośrodki i areszty w celu wydalenia oraz regulaminu organizacyjno – porządkowego pobytu cudzoziemców w strzeżonym ośrodku i areszcie w celu wydalenia (Dz. U. Nr 190, poz. 1953). Wymogi te dotyczą m.in. konieczności zapewnienia: placu rekreacyjno – sportowego z utwardzonym boiskiem sportowym przeznaczonym do gier zespołowych; specjalnie wyodrębnionego pomieszczenia przeznaczonego dla cudzoziemców małoletnich bez opieki oraz dla rodzin z dziećmi, zapewniającego nierozdzielność rodziny; zajęć edukacyjnych dostosowanych do wieku dzieci; pomocy psychologa.

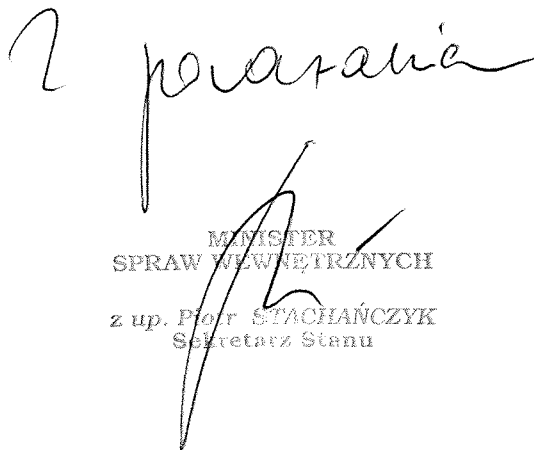
Pragnę nadmienić, że cztery spośród pięciu ośrodków strzeżonych, dysponujących miejscami dla osób małoletnich oraz rodzin z dziećmi (tj. ośrodek w Przemyśle, Białej Podlaskiej, Białymstoku i Kętrzynie), mieści się w budynkach nowopowstałych bądź w budynkach, w których przeprowadzono prace adaptacyjno – remontowe. Tym samym, standard warunków pobytowych w ww. ośrodkach przewyższa minimalne standardy europejskie w tym zakresie.

Odnosząc się do kwestii negatywnego wpływu pobytu w ośrodkach strzeżonych na rozwój psychofizyczny małoletnich, należy wskazać, że w wielu przypadkach przeżyciem traumatycznym może być dla tych osób sama podróż do Polski, która odbywa się w większości przypadków w trudnych, a czasem ekstremalnych warunkach. Pobyt w ośrodku strzeżonym jest natomiast nierzadko pierwszym etapem stabilizacji w ich życiu po opuszczeniu kraju pochodzenia.

Przedstawiając powyższe oraz mając na uwadze fakt, że zastosowanie środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia cudzoziemca w ośrodku strzeżonym jest działaniem wyjątkowym i ostatecznym, należy wskazać, że wprowadzenie całkowitego zakazu umieszczania małoletnich i ich opiekunów w tego typu ośrodkach jest niecelowe z punktu widzenia skuteczności działań podejmowanych przez podmioty odpowiedzialne za problematykę zwalczania nielegalnej migracji.

Jednocześnie wymaga podkreślenia, że w projekcie nowej ustawy o cudzoziemcach została przewidziana regulacja, zgodnie z którą małoletni poniżej 13 roku życia pozbawieni opieki nie będą mogli być umieszczani w ośrodkach strzeżonych dla cudzoziemców. Na obecnym etapie legislacyjnym nie ma jednak możliwości przekazania przedmiotowego projektu.

z porażką

MINISTER
SPRAW WŁWNETRZNYCH
z up. Piotr STACHAŃCZYK
Sekretarz Stanu